ISSN 1232-3578
e-ISSN 2719-8901

Przesłano: 22-05-2026
Zaakceptowano do druku: 28-09-2026

(cc) BY-NC

UMOWA HANDLOWA UNII EUROPEJSKIEJ Z PAŃSTWAMI MERCOSUR A POLSKIE ROLNICTWO

Michał Kruszyński[1], **Katarzyna Dostaw**[2]

Abstrakt: Celem opracowania było rozpoznanie istoty i znaczenia umowy handlowej UE--MERCOSUR dla polskiego rolnictwa w świetle dostępnej literatury i badań własnych. Badania zrealizowano w roku 2025 na grupie 80 producentów rolnych prowadzących gospodarstwa o powierzchni 50-100 ha UR na terenie woj. dolnośląskiego i opolskiego (2,7% gospodarstw w przedziale 50-100 ha UR). Do badań użyto autorskiego kwestionariusza ankiety. Tłem dla prowadzonych badań była analiza dokumentów, opracowań naukowych i aktów prawnych. Badania wskazują istnienie niejednorodnych opinii naukowców i praktyków sektora agrobiznesu nad korzyściami i zagrożeniami wynegocjowanej w grudniu 2024 roku umowy handlowej UE-MERCOSUR. W dyskursie naukowym i publicystycznym przeważają głosy wskazujące na zagrożenia dla sektora rolniczego ze szczególnym wskazaniem producentów wołowiny, drobiu, a także cukru. Badani producenci rolni są przeciwni funkcjonowaniu umowy w obecnym kształcie wyrażając obawę o zmniejszenie konkurencyjności krajowego rolnictwa. Od 1 maja 2026 r., stosowana jest część handlowa umowy (tzw. Interim Trade Agreement).

Słowa kluczowe: polityka rolna UE, handel artykułami rolno-spożywczymi, kontyngenty handlowe, MERCOSUR

JEL: F13, F14, F15

THE EUROPEAN UNION'S TRADE AGREEMENT WITH THE MERCOSUR COUNTRIES AND POLISH AGRICULTURE

Michał Kruszyński[1], **Katarzyna Dostaw**[2]

Abstract: The objective of this study was to identify the nature and significance of the EU–MERCOSUR trade agreement for Polish agriculture in the light of available literature and the author's own research. The research was conducted in 2025 among a group of 80 agri-

[1] Uniwersytet Zachodni we Wrocławiu (Western University in Wrocław) | wkład pracy (work input): 50% | ORCID: 0000-0002-7905-1403 | e-mail: mkruszynski@mail.mwsl.eu

[2] Akademia Bialska im. Jana Pawła II (John Paul II University in Biała Podlaska) | wkład pracy (work input): 50% | ORCID: 0000-0001-9894-869X | e-mail: k.dostaw@dyd.akademiabialska.pl

cultural producers managing farms of more than 50-100 hectares of UAA (Utilised Agricultural Area) in the Lower Silesia and Opole provinces (representing approximately 2,7% of farms in the 50-100 ha UAA size range). An original questionnaire was used as the primary research instrument. The research framework was complemented by an analysis of official documents, scientific studies, and legal acts. The findings indicate the existence of heterogeneous opinions among scholars and agri-business practitioners regarding the benefits and risks associated with the EU–MERCOSUR trade agreement negotiated in December 2024. In both academic and public discourse, arguments emphasising potential threats to the agricultural sector prevail, with particular concern expressed for beef, poultry, and sugar producers. The surveyed agricultural producers oppose the ratification of the agreement in its current form, expressing apprehension about a possible decline in the competitiveness of domestic agriculture. Since 1 May 2026, the trade part of the agreement (the so-called Interim Trade Agreement) has been applied.

Keywords: The European Union's agricultural policy, trade in agri-food products, tariff quotas, MERCOSUR

JEL Classification: F13, F14, F15

1. Wstęp

Wspólnota MERCOSUR (Wspólny Rynek Południa) to unia handlowo – celna państw Ameryki Łacińskiej, której celem horyzontalnym jest stworzenie bloku gospodarczego wzorowanego na kształcie Unii Europejskiej (UE) (European Parliamentary Research Service, 2019). Jest ona tworzona przez Argentynę, Brazylię, Boliwię, Paragwaj i Urugwaj oraz państwa stowarzyszone, korzystające ze strefy wolnego handlu.

Czynnikami determinującymi powstanie w roku 1991 organizacji, były procesy globalizacji, które nakłaniały państwa całego globu do integracji i tworzenia uzasadnionych ekonomicznie sojuszy prowadzących do wzrostu przewagi konkurencyjnej organizacji gospodarczych w międzynarodowych stosunkach gospodarczych (Norkevičius i Žiūraitė, 2024).

Znaczenie gospodarcze MERCOSUR dla Unii Europejskiej potwierdzają dane dotyczące wzajemnych powiązań handlowych i inwestycyjnych. W 2023 r. wartość eksportu towarów z UE do państw tego ugrupowania wyniosła 55,7 mld euro. W 2022 r. eksport usług osiągnął poziom 28,2 mld euro, a wartość unijnych inwestycji bezpośrednich w regionie sięgnęła 348,7 mld euro. Istotnym czynnikiem jest również potencjał demograficzny MERCOSUR: rynek ten liczy około 260 mln konsumentów, co czyni go atrakcyjnym obszarem ekspansji dla przedsiębiorstw europejskich

UE traktuje porozumienie z MERCOSUR jako zdarzenie gospodarcze o znaczeniu strategicznym, gdyż niepewność relacji handlowych z Chinami wymusza

na Europie poszukiwanie bardziej stabilnych partnerów handlowych ulokowanych w relatywnie bezpiecznym politycznie regionie świata, a warunki te wypełnia MERCOSUR (do 1 maja 2026 r., relacje handlowe UE a MERCOSUR regulowała umowa Inter-regional Framework Cooperation Agreement, a obecnie, stosowana jest część handlowa umowy UE – MERCOSUR (tzw. Interim Trade Agreement) (Bułkowska, 2020).

Negocjacje polityczne pomiędzy UE a MERCOSUR rozpoczęły się 28 czerwca 1999 roku, a następnie zostały przerwane by ostatecznie wznowić je w roku 2010 i kontynuować długi proces dochodzenia do porozumienia, które zostało osiągnięte w grudniu roku 2024 (Znojek, 2024). Długość procesu negocjacyjnego determinowana była po stronie Unii Europejskiej koniecznością doprecyzowania kilku obszarów negocjacyjnych i rozwiązania problemów dotyczących zrównoważonego rozwoju, co jest kluczowe, gdyż UE chce uchodzić za globalnego lidera w obszarze polityki klimatycznej (Majchrowska, 2022).

Rozpatrywana umowa handlowa stanowi jedno z najbardziej dyskusyjnych porozumień gospodarczych w najnowszej historii UE. Bez kolejnych ustępstw obu stron w obszarze regulacji środowiskowych i rolniczych – sceptycyzm wielu państw Unii Europejskiej nie osłabnie, a pełna ratyfikacja dokumentu nie jest przesądzona (Plewa, 2025).

Celem opracowania jest rozpoznanie istoty i znaczenia umowy handlowej UE--MERCOSUR dla polskiego rolnictwa w oparciu o opracowania naukowe i popularnonaukowe, a także zidentyfikowanie opinii producentów rolnych w obszarze znajomości proponowanych przez UE rozwiązań prawnych.

Przeprowadzenie badań dotyczących umowy handlowej UE-MERCOSUR w kontekście polskiego rolnictwa podyktowane było faktem, iż dotychczasowa literatura przedmiotu poświęcona umowie UE-MERCOSUR koncentruje się niemal wyłącznie na analizach ilościowych o charakterze makroekonomicznym i handlowym, opartych na danych wtórnych dotyczących wolumenów kontyngentów taryfowych, struktury eksportu i importu oraz szacunkowego wpływu porozumienia na poszczególne sektory produkcji rolnej (m.in. Czyżewski, Kułyk 2013; analizy IRWiR PAN, 2026). Brakuje natomiast opracowań o charakterze empirycznym, wykorzystujących badanie pierwotne w postaci kwestionariusza ankietowego, które pozwoliłyby na bezpośrednie zidentyfikowanie percepcji, postaw i oczekiwań rolników jako kluczowych, choć dotąd pomijanych w dyskursie naukowym, interesariuszy tego procesu integracyjnego. Jednym z nielicznych badań odnoszących się do społecznej oceny umowy handlowej pomiędzy Unią Europejską a państwami Mercosuru jest badanie przeprowadzone przez Centrum Badania Opinii Społecznej (CBOS). Należy jednak podkreślić, że jego zakres obejmuje wszystkie obszary regulowane przedmiotowym porozumieniem,

a nie wyłącznie sektor rolny. Ponadto analiza wyników została przeprowadzona dla ogółu społeczeństwa, uwzględniając opinie różnych grup społecznych, a nie wyłącznie rolników, którzy w próbie CBOS mają niewielki udział.

Umowa weszła w fazę tymczasowego stosowania dopiero w 2026 roku, a jej rzeczywiste skutki społeczno-ekonomiczne nie zostały dotąd w wystarczającym stopniu zbadane empirycznie. Przeprowadzenie badania ankietowego wśród rolników pozwala zatem częściowo wypełnić tę lukę badawczą.

2. Umowa handlowa Unii Europejskiej z krajami MERCOSUR – istota i implikacje dla sektora rolno-spożywczego

2.1. Istota i cele porozumienia w wymiarze ogólnogospodarczym

Umowa handlowa zawarta pomiędzy Unią Europejską a MERCOSUR należy do najbardziej rozbudowanych porozumień o wolnym handlu negocjowanych przez UE. Jej zakres wykracza poza sektor rolno-spożywczy i obejmuje całość wymiany towarowej, a także handel usługami, inwestycje oraz kwestie regulacyjne. Z tego względu analizę istoty porozumienia należy rozpocząć od rozwiązań o charakterze ogólnogospodarczym, a następnie przejść do regulacji dotyczących rolnictwa i przemysłu spożywczego.

Podstawowym założeniem umowy jest zlikwidowanie ceł, które ma dotyczyć 91% wyrobów będących przedmiotem wymiany. Dotychczas produkty eksportowane z UE do państw MERCOSUR były objęte cłami o zróżnicowanej wysokości. Umowa ma w założeniu zlikwidować także bariery o charakterze pozataryfowym dla eksportu towarów z UE; mowa tu m.in. o procedurach oceny zgodności czy nieautomatycznych pozwoleniach na import towarów (Komisja Europejska, 2024). Przyjmuje się, iż wprowadzenie rozwiązań legislacyjnych pomiędzy UE MERCOSUR pozwoli:

- zlikwidować bariery handlowe i stworzyć warunki dla europejskich podmiotów gospodarczych do sprzedaży wyrobów na rynkach MERCOSUR,
- stworzyć ułatwienia dla procesu inwestycyjnego przedsiębiorstw UE w krajach MERCOSUR,
- stworzyć warunki dostępu do różnych surowców po to, by zwiększyć bezpieczeństwo gospodarcze UE przy jednoczesnym wsparciu podwójnej transformacji[3],
- prowadzić wymianę gospodarczą na zasadach eliminujących protekcjonizm,

[3] Podwójna transformacja UE to równoczesna cyfryzacja gospodarki i przejście na gospodarkę niskoemisyjną oraz zrównoważoną.

- poprawić konkurencyjność przedsiębiorstw UE i MERCOSUR poprzez stworzenie efektywnych łańcuchów dostaw i łańcuchów wartości,
- tworzyć podwaliny handlu uwzględniającego aspekty zrównoważonego rozwoju (Komisja Europejska 2024).

Przedstawione cele wskazują, że porozumienie ma charakter kompleksowy: obejmuje zarówno liberalizację dostępu do rynku, jak i ułatwienia inwestycyjne oraz kwestie bezpieczeństwa surowcowego. Jednocześnie jego realizację powiązano z określonym katalogiem wartości, które mają kształtować zasady wzajemnej wymiany.

2.2. Wartości i standardy wymiany handlowej

Kooperacja UE i państw MERCOSUR ma realizować program handlu oparty na czterech kluczowych wartościach, do których należą: ochrona praw pracowniczych, ochrona środowiska, promowanie społecznej odpowiedzialności biznesu oraz współpraca w zakresie norm dobrostanu zwierząt, biotechnologii i bezpieczeństwa żywności (rysunek 1).

Rysunek 1

Kluczowe wartości przypisywane dla handlu między UE a MERCOSUR

Źródło: Opracowanie własne.

W odniesieniu do pierwszego z tych obszarów UE zakłada, iż wymiana handlowa pomiędzy jej państwami a krajami MERCOSUR ma być oparta na zagwarantowaniu takich samych lub zbliżonych praw pracowniczych po obu stronach. W kontekście środowiska obie wspólnoty zobowiązały się do jego ochrony i walki ze zmianami klimatu, a dodatkowo zmierzają do stosowania wybranych regulacji porozumienia paryskiego. Ważną kwestią są regulacje przeciwdziałające wylesianiu, które w krajach MERCOSUR stanowi istotny problem (lasy Amazonii na tym obszarze mają kluczowe znaczenie dla ochrony klimatu). Warto tu zauważyć, iż

UE zajmuje drugą po Chinach pozycję na świecie w imporcie emisji generowanych w procesie przekształcania gruntów tropikalnych. W latach 2005–2017 całkowity import UE spowodował wylesienie 3,5 mln ha, tj. 21% łącznego przekształcania gruntów determinowanego przez międzynarodową wymianę handlową (Pendrill i in., 2020). Wyniki te wskazują na istotny wpływ handlu międzynarodowego na zmiany użytkowania gruntów, jednak nadal istnieje potrzeba pogłębionych badań nad złożonymi interakcjami pomiędzy polityką handlową, polityką ochrony środowiska oraz mechanizmami kształtującymi sposób użytkowania gruntów rolnych (Organisation for Economic Co-operation and Development, 2020).

Społeczna odpowiedzialność biznesu ma chronić wartości przypisywane globalnym standardom zachowań biznesowych, które opierają się na rachunku ekonomicznym, ale uwzględniają prawa pracownicze i uczciwość biznesową. Z kolei współpraca w zakresie dobrostanu zwierząt, biotechnologii i bezpieczeństwa żywności stanowi podstawowy element warunkujący pomyślność realizacji wymiany handlowej pomiędzy UE a MERCOSUR. Ten ostatni obszar bezpośrednio łączy ramy wartości porozumienia z sektorem rolno-spożywczym, który należy do najbardziej wrażliwych obszarów umowy.

2.3. Rolnictwo i przemysł spożywczy w porozumieniu

Sektor rolno-spożywczy zajmuje w porozumieniu szczególne miejsce, ponieważ interesy obu ugrupowań mają w jego obrębie wyraźnie asymetryczny charakter. Unia Europejska jest przede wszystkim zainteresowana zwiększeniem eksportu produktów przetworzonych o wysokiej wartości dodanej, natomiast przewagi konkurencyjne państw MERCOSUR koncentrują się w produkcji surowców rolnych i produktów o niskim stopniu przetworzenia, wytwarzanych przy niższych kosztach. W konsekwencji umowa przewiduje dla obu stron odmienne rozwiązania: szerokie otwarcie rynku MERCOSUR dla unijnego przemysłu spożywczego oraz ograniczony, kontyngentowy dostęp do rynku UE w przypadku produktów rolnych szczególnie wrażliwych.

2.3.1. Kluczowe segmenty z perspektywy Unii Europejskiej

Z perspektywy UE największe znaczenie mają te segmenty przemysłu spożywczego, które dotychczas napotykały na rynkach MERCOSUR wysokie bariery celne. Przykładowo dla wina cło wynosiło 27%, a dla napojów spirytusowych i bezalkoholowych zawierało się w przedziale od 20 do 35% (Kędzior, 2005). Likwidacja tych obciążeń ma poprawić konkurencyjność cenową unijnych producentów napojów oraz innych wyrobów przetworzonych.

Drugim istotnym elementem ochrony interesów unijnego przemysłu spożywczego są oznaczenia geograficzne. UE zakłada, że porozumienie zapewni ochronę

około 350 oznaczeniom geograficznym, sprawiając, że wyłącznie wyroby unijne spełniające warunki oznaczenia geograficznego będą przedmiotem obrotu na rynku MERCOSUR, a ich imitacje zostaną wyeliminowane z obrotu handlowego. Rozwiązanie to ma szczególne znaczenie dla producentów wyrobów regionalnych, dla których oznaczenie geograficzne stanowi źródło przewagi konkurencyjnej.

W przypadku produktów mlecznych znaczenie mają regulacje dotyczące mleka w proszku i serów. Państwa MERCOSUR otworzą dla eksportu z UE bezcłowe kontyngenty taryfowe na te produkty, na które dotychczas obowiązywało cło w wysokości 28% (European Commission, 2025). Dla mleka w proszku przewiduje się ustanowienie bezcłowego kontyngentu taryfowego na poziomie 1 tys. ton w pierwszym roku obowiązywania umowy i jego dalszy wzrost, tak by od jedenastego roku wolumen w ramach kontyngentu wyniósł 10 tys. ton rocznie. Dla serów (z wyłączeniem mozzarelli) kontyngent taryfowy w pierwszym roku ma wynosić 3 tys. ton i będzie wzrastał do poziomu 30 tys. ton po jedenastu latach (Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, 2024). Kontyngenty w sektorze mleczarskim mają przy tym charakter wzajemny: analogiczne wolumeny przewidziano dla importu produktów mlecznych z państw MERCOSUR do UE, dlatego sery uwzględniono również w zestawieniu koncesji UE (tabela 1) (King i Spalding, 2026).

2.3.2. Kluczowe segmenty z perspektywy państw MERCOSUR

Z perspektywy państw MERCOSUR największe znaczenie ma dostęp do rynku UE dla produktów rolnych, w których region ten dysponuje przewagą kosztową, w szczególności wołowiny, drobiu, cukru i etanolu. Są to jednocześnie segmenty najbardziej wrażliwe dla rolnictwa unijnego. Dlatego w umowie UE – MERCOSUR znalazły się zapisy ograniczające dostęp do rynku UE dla importowanych z państw MERCOSUR wyrobów takich jak wołowina, drób i cukier. Narzędziem w tym obszarze są kontyngenty oraz tzw. dwustronna klauzula ochronna, która będzie mogła być uruchomiona w sytuacji zachwiania rynku.

Spośród przywołanych wyrobów istotnym zagrożeniem dla rolnictwa UE będzie import wołowiny. Państwa MERCOSUR wytwarzają 15,5 mln ton wołowiny rocznie, a Brazylia jest jej największym producentem na świecie (11,2 mln ton rocznie) i wytwarza więcej wołowiny niż wszystkie państwa UE łącznie (Institut de l'Elevage, 2023). Różnica między ceną wołowiny z MERCOSUR a ceną wołowiny europejskiej wynosi od 18 do 32% (dla rostbefu); zauważa się przy tym, że wołowina z państw MERCOSUR jest tańsza od europejskiej na każdym etapie sprzedaży (od gospodarstwa po rynek hurtowy). Niekorzystne są także prognozy UE, OECD i FAO, zgodnie z którymi do roku 2030 eksport wołowiny z Brazylii, Argentyny i Paragwaju do państw UE wzrośnie o 20%, a w tym samym czasie europejska produkcja zmniejszy się o 6% (Institut de l'Elevage, 2023).

Umowa nie zapewnia jednak pełnego bezcłowego dostępu wołowiny z krajów MERCOSUR do rynku UE; przewiduje ona jedynie kontyngent 99 tys. ton, który może zostać sprowadzony do UE przy obowiązującym cle w wysokości 7,5%. Kontyngent składa się z mięsa świeżego lub chłodzonego (55%) oraz mrożonego (45%) i stanowi 1,5% łącznej europejskiej produkcji wołowiny. Jest to wolumen mniejszy niż połowa aktualnego importu wołowiny z MERCOSUR (206 tys. ton w 2024 roku). Należy przy tym podkreślić, że UE jest eksporterem netto tego surowca (4,9 mld euro w 2024 roku).

W przypadku drobiu UE wyraża zgodę na bezcłowy import 180 tys. ton od szóstego roku obowiązywania umowy. Wolumen ten stanowi 1,3% łącznej produkcji drobiu w UE; obecnie z państw MERCOSUR importuje się do UE 293 tys. ton (2024) (European Commission, 2025). Kontyngentem objęto również wieprzowinę (25 tys. ton), przy czym jej wolumen będzie zwiększany w sześciu etapach (tabela 1).

W odniesieniu do cukru, którego największym producentem na świecie jest Brazylia (24%), nie utworzono nowego kontyngentu. Brazylia będzie mogła sprzedać do państw UE 180 tys. ton surowego cukru trzcinowego w ramach istniejącego bezcłowego unijnego kontyngentu WTO. W ramach porozumienia UE – MERCOSUR bezcłowo będzie można natomiast sprowadzić do UE 10 tys. ton cukru wyłącznie z Paragwaju. Z sektorem cukrowniczym bezpośrednio związany jest handel etanolem. W tym przypadku ustanowiono bezcłowy kontyngent w wysokości 450 tys. ton, przeznaczony dla przemysłu chemicznego oraz kontyngent 200 tys. ton ze stawką celną na poziomie jednej trzeciej pełnego cła, ukierunkowany na inne zastosowania (np. przemysł paliwowy) (European Commission, 2025).

Regulacje obejmują także handel miodem. Przyjęto kontyngent możliwy do sprowadzenia do państw UE na poziomie 45 tys. ton (dotychczasowy import z państw MERCOSUR wynosi 24 tys. ton), co odpowiada w przybliżeniu 11–12% całkowitej konsumpcji miodu w Unii Europejskiej. Zarówno w przypadku etanolu, jak i miodu wielkość kontyngentu będzie zwiększana stopniowo, a jego docelowy poziom zacznie obowiązywać od szóstego roku obowiązywania umowy.

Koncesje obejmują ponadto zboża (kukurydzę i sorgo oraz ryż), a także wybrane owoce, dla których nie przewidziano kontyngentów, a cło zostanie całkowicie zniesione. Szczegółowe informacje dotyczące rozmiarów koncesji UE w obszarze produktów rolnych w odniesieniu do państw MERCOSUR prezentuje tabela 1.

Tabela 1

Koncesje UE na produkty rolne dla MERCOSUR

Wołowina	99 tys. ton CWE (masa kawałków mięsa i produktów mięsnych przeliczona na równoważną masę tuszy poddanej obróbce), 55% schłodzona, 45% mrożona, intra-quota 7,5%, Hilton HQB (46 tys. ton: Argentyna 29,5 tys., Brazylia 10.0 tys., Urugwaj 5,6 tys., Paragwaj 1 tys.)[4]
Drób	180 tys. ton CWE, 50% z kością, 50% bez kości, in-quota 0% - w sześciu etapach
Wieprzowina	25 tys. ton, intra-quota 83 EUR/ton, rosnący wolumen w sześciu etapach
Ser	30 tys. ton, rosnący wolumen, zmniejszające się in-quota w dziesięciu latach (wyłączony ser mozzarella)
Masło	30% preferencja na stawce bazowej
Jogurt	50% preferencja na stawce bazowej
Miód	45 tys. ton, 0% in-quota, rosnący wolumen w sześciu etapach
Kukurydza i sorgo	1 mln ton, 0% in-quota, rosnący wolumen w sześciu etapach
Ryż	60 tys. ton, 0% in-quota, rosnący wolumen w sześciu etapach
Cukier	180 tys. ton, 0% in-quota, specyficzny kontyngent dla Paragwaju – 10 tys. ton
Etanol	450 tys. ton, 0% intra-quota, 200 tys. ton dla innych zastosowań (1/3 taryfy Unii Europejskiej)
Owoce	Awokado, cytryny, limonki, melony, arbuzy, winogrona i jabłka – brak kontyngentów – 0%

Źródło: Plewa, J. (2025). UE-Mercosur: umowa partnerstwa, która dzieli. *Europejski Przegląd Sądowy*, s. 8.

Z zestawienia zawartego w tabeli 1 wynika, że liberalizacja w sektorze rolno-spożywczym ma charakter selektywny i stopniowy. W przypadku produktów najbardziej wrażliwych dla rolnictwa UE dostęp do rynku ograniczono kontyngentami wprowadzanymi etapowo, natomiast w odniesieniu do produktów mniej wrażliwych, takich jak część owoców, przewidziano pełne zniesienie ceł. Przywołane redukcje o charakterze taryfowym mają w przyszłości pozwolić obu ugrupowaniom na dostosowanie ich gospodarek, przedsiębiorstw i instytucji do dynamicznie zmieniających się warunków rynkowych determinujących międzynarodową wymianę handlową.

[4] https://ahdb.org.uk/news/what-could-the-eu-mercosur-trade-deal-mean-for-uk-agriculture [19.07.2026].

3. Opinie naukowców, organizacji rolniczych i polityków na temat umowy handlowej UE-MERCOSUR

Szacuje się, że umowa handlowa UE–MERCOSUR może zwiększyć wartość importu towarów rolno-spożywczych do Unii Europejskiej o około 2 mld euro, przy obecnym poziomie wynoszącym około 25 mld euro.

Jak wskazuje Ambroziak (2024), wymiana handlowa UE z państwami MERCOSUR charakteryzuje się istotną asymetrią obrotów. Wartość unijnego eksportu produktów rolno-spożywczych do tych państw wynosi 3,3 mld euro, co ma znaczenie marginalne, podczas gdy wartość importu sięga 24 mld euro. Podobna asymetria cechuje handel Polski z tym ugrupowaniem: eksport kształtuje się na poziomie 72 mln euro, natomiast import osiąga wartość około 1,7 mld euro. Oznacza to znaczący deficyt w wymianie handlowej z państwami MERCOSUR, który stanowi istotne tło dla dalszych rozważań (Czubak, 2025).

Zwolennicy umowy handlowej artykułują, iż prowadzić będzie ona do integracji światowego zaangażowania UE jako kluczowego partnera handlowego Ameryki Łacińskiej, a także pozwoli na stworzenie instrumentu zabezpieczającego producentów europejskich przy wykorzystaniu kwot celnych i klauzul ochronnych (Alcidi, 2026, Real Instituto Elcano, 2026, European Commission, 2026). Z kolei przeciwnicy porozumienia zwracają uwagę na fakt, iż państwa UE mogą być adresatem m.in. taniego mięsa, soi, cukru, co będzie ujemnie oddziaływało na dochody i żywotność ekonomiczną gospodarstw rolnych; dodatkowo w ujęciu środowiskowym umowa może pogłębić presję na wycinkę lasów Amazonii (Arima, 2021, Jarzębowski i in., 2026).

Branżami, które mogą osiągnąć w Polsce korzyści z tytułu przyjęcia umowy handlowej UE-MERCOSUR jest sektor mleczarski – zwłaszcza dla mleka w proszku i serów, eksporterzy mięsa wieprzowego, a także wytwórcy słodyczy i napojów alkoholowych (Bułkowska, Ambroziak, 2025, Jarzębowski i in., 2026). Opinii tej w kontekście mleczarstwa nie podziela *Porozumienie dla mleczarstwa*, które oczekuje od ministra rolnictwa, iż Polska będzie przeciwna ratyfikacji umowy handlowej (obawy te determinowane są m.in. faktem, iż Brazylia jest piątym, a Argentyna 17. producentem mleka na świecie) (Dias-Souza i in., 2025; Hemme, 2010). Tożsame stanowisko w sprawie całokształtu porozumienia prezentuje Komisja Rolnictwa Sejmu RP (Komisja Rolnictwa i Rozwoju Wsi, 2025).

Przedmiotowa umowa może stanowić zagrożenie dla producentów drobiu i wołowiny. W przypadku drobiu zakładany kontyngent stanowi niewiele ponad 1% produkcji UE, ale dla Polski jest to 17% eksportu drobiu do państw Unii Europejskiej (Borowski i in., 2024). Polska w UE zajmuje pierwszą pozycję w wytwarzaniu i eksporcie mięsa drobiowego; wartość eksportu to 2,7 mld euro (41% war-

tości eksportu mięsa, jego przetworów, a także żywca) (*Polska apeluje o zmiany w umowie UE-Mercosur*, 2024).

Przywołane obawy wynikają z faktu, iż zmniejszenie poziomu ochrony celnej może w przyszłości determinować pogłębienie krajowego deficytu w wymianie handlowej z państwami MERCOSUR dla produktów rolno – spożywczych (Bułkowska, 2020).

Wskazuje się, że łagodzenie przywołanych zagrożeń dla europejskich rolników ma być realizowane przez działania UE, która utrzymała istnienie subsydiów rolnych z uwagi na interes publiczny. Stanowią one ważne narzędzie ochrony sektora rolnego i mają kluczowe znaczenie we Wspólnej Polityce Rolnej, bo to one a nie cła w praktyce chronią rynek (Ghiotto i Echaide, 2019).

Znaczenie w dyskusji nad umową UE-MERCOSUR, ma stanowisko ponad 400 organizacji pozarządowych z Europy i Ameryki Łacińskiej. Twierdzą one, iż „*umowa promuje destrukcyjne modele rolnictwa, które wypierają drobnych rolników, jednocześnie napędzając unijny eksport toksycznych agrochemikaliów, nawet tych zakazanych w UE […] Żaden załącznik dotyczący ochrony środowiska nie jest w stanie złagodzić długoterminowych szkód, jakie wyrządzi ta umowa. To zwykły greenwashing*" (Mikulska, 2025).

M. Szadkowska – prezes polskiego oddziału *Compassion in World Farming*, zwraca uwagę na fakt, iż podmiot ten kategorycznie sprzeciwia się wprowadzeniu do porządku prawnego przedmiotowej umowy z uwagi na kwestie dotyczące dobrostanu zwierząt. Mimo, iż umowa zabezpiecza kwestie dotyczące bezpieczeństwa żywności, zdrowia ludzi, roślin i zwierząt, to nie reguluje kwestii ich dobrostanu, który w państwach MERCOSUR odbiega od regulacji występujących w UE (np. Brazylia przodująca w produkcji wołowiny stosuje antybiotyki jako stymulatory wzrostu, co w UE zostało bezwzględnie zabronione) (Mikulska, 2025).

Także 205 polskich naukowców wystosowało list do Parlamentu, Komisji, Rady oraz krajów UE z postulatem odrzucenia umowy z MERCOSUR. Zwracają oni uwagę na fakt, iż porozumienie zagraża lokalnej produkcji rolniczej i jest podpisywane w okresie postępującego kryzysu klimatyczno–ekologicznego (Nauka dla Przyrody, 2019).

Zdaniem organizacji reprezentującej interesy drobnych rolników *European Coordination Via Campesina* włączenie sektora rolniczego do umowy UE-MERCOSUR nie jest korzystne dla gospodarstw agroekologicznych i nie zabezpiecza suwerenności żywnościowej (European Coordination Via Campesina, 2025).

Profesor Karaczun zwraca uwagę na fakt, iż przedmiotowa umowa z uwagi na możliwość napływu tańszych wyrobów przemysłu rolno-spożywczego z MERCOSUR do UE, stanowi zagrożenie dla małych i średnich producentów, którzy dominują w Polsce. Naukowiec zwraca uwagę na nierówne warunki konkurencji

w obszarze produkcji zwierzęcej i roślinnej. Dotyczy to m.in. zbóż – np. kukurydzy. Rolnicy państw MERCOSUR mogą aplikować w uprawach znacznie większe ilości nawozów syntetycznych i pestycydów niż rolnicy europejscy, gdzie limit na hektar wynosi 175 kg czystego azotu. Dodatkowo – koszty pracy w Ameryce Łacińskiej są znacznie niższe niż w państwach UE.

Karaczun zgłasza obawę o to, iż umowa może być instrumentem determinującym dalszą niekorzystną transformację rolnictwa, która eliminuje gospodarstwa małe i średnie premiując tworzenie podmiotów wielkoobszarowych o intensywnej produkcji, która jest niekorzystna dla środowiska. Zdaniem uczonego destrukcyjnym jest dążenie do rolnictwa przemysłowego zamiast premiowania rolnictwa zrównoważonego (Karaczun, 2024). Aspekt środowiskowy w regionalnych umowach handlowych uwzględnia także Abman i in. (2024).

Raport pt. *Dispositions et effets potentiels de la partie commerciale de l'Accord d'Association entre l'Union européenne et le Mercosur en matiere de developpement durable* zwraca uwagę na niekorzystne następstwa porozumienia w obszarze śladu węglowego wyrobów pochodzących z Ameryki Łacińskiej. W przypadku wytworzenia jednego kilograma mięsa wołowego emisja gazów cieplarnianych w tym regionie geograficznym jest czterokrotnie większa niż dla tożsamego procesu w państwach UE (Ambec i in., 2020). Także kwestii środowiskowych dotyczy artykuł autorstwa Cabernadr, Pfister i Hellweg (2024). Naukowcy zwracają uwagę na fakt, iż kluczową determinantą ginięcia gatunków są przeobrażenia w użytkowaniu ziemi, za które w 80% odpowiada rosnący eksport wyrobów rolno – spożywczych pochodzących głównie z Ameryki Łacińskiej, a także Afryki i Azji oraz Pacyfiku. Naukowcy podkreślają, iż oddziaływanie użytkowania ziemi na różnorodność biologiczną na terenach tropikalnych jest powiązane z przyrostem globalnej wymiany handlowej produktami rolno – spożywczymi – dotyczy to w istotnym stopniu umowy UE-MERCOSUR.

Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi widzi trzy główne zagrożenia, które determinują decyzję o niepopieraniu umowy handlowej UE – MERCOSUR – oto one:

- nadmierna redukcja wspólnotowych ceł i/lub zbyt wysokie kontyngenty taryfowe,
- brak stosownych zabezpieczeń dla importu produkcji rolnej wytwarzanej w odmiennych warunkach i standardach produkcji niż te, które występują w UE,
- brak wystarczających regulacji gwarantujących skuteczność klauzuli ochronnej (Rylski, 2025).

W dyskusji nad ratyfikacją umowy handlowej pomiędzy UE a MERCOSUR pojawiają się także głosy pozytywnie oceniające to porozumienie. Dotyczą one jego całości odnoszonej do wszystkich sektorów i produktów regulowanych umo-

wą. J. Plewa – ekspert *Team Europe Direct*, były Dyrektor Generalny ds. Rolnictwa Komisji Europejskiej wyraża przekonanie, iż na tle postępującego protekcjonizmu i wojen handlowych przedmiotowe uzgodnienia mogą stanowić uzasadnioną ekonomicznie szansę i strategiczną konieczność. Umowa może być narzędziem zwalczania niepewności gospodarczej i handlowej, a także instrumentem dywersyfikacji rynków i promowania ładu gospodarczego (Plewa, 2025). Profesor A. Matthewss, zwraca uwagę na fakt, iż w sytuacji maksymalnego wykorzystania kontyngentu na wołowinę nastąpi obniżenie cen dla europejskich producentów o około 2%, co jest wolumenem niższym niż występujące wahania cen determinowane różnorodnymi czynnikami, do których należy zaliczyć m.in. okresowe zmiany popytu. Matthews wyraża przekonanie, iż kontyngenty stanowią narzędzie regulujące handel, a nie stanowią one i nie decydują o wystąpieniu masowego importu produktów rolno – żywnościowych z państw MERCOSUR do UE. Niekorzystną sytuacją w opinii uczonego jest fakt braku badań opartych na modelach symulacyjnych, które wskazywałyby oddziaływanie umowy na chociażby sektor drobiarski i wszystkie inne segmenty rolnictwa (Matthews, 2025).

Pawlak i Sapa (2016) wyrażają pogląd, iż liberalizacja handlu artykułami rolno – spożywczymi pomiędzy UE a MERCOSUR nie spowoduje znaczących zmian wartości handlu rolno – żywnościowego UE, przy czym autorki zauważają, iż największe obawy dotyczą producentów mięsa i jego przetworów oraz cukru – w tym przypadku może nastąpić 2,5 krotny wzrost wartości importu dla produktów mięsnych i 3 krotny wzrost wartości przywozu dla cukru.

Ocena następstw umowy handlowej między Unią Europejską a MERCOSUR budzi wiele wątpliwości i od ponad dekady jest przedmiotem badań naukowych. Warto tu przytoczyć te oparte o metody ilościowe wykorzystujące modele równowagi ogólnej (Computable General Equilibrium, CGE), wspomagane modelami grawitacyjnymi oraz analizą wskaźników handlowych. Główne opracowania naukowe w tym obszarze opierały się na globalnym modelu CGE (GLOBE) oraz towarzyszącym mu rozwiązaniu CAPRI (modelu równowagi cząstkowej), wykorzystywanym do modelowania dwóch alternatywnych, hipotetycznych wariantów porozumienia, obejmującego swoim zakresem wszystkie gałęzie gospodarki Unii Europejskiej, w tym przemysł i rolnictwo. Zastosowanie tych narzędzi na wczesnym etapie badań pozwoliło rozpoznać sektorowe zróżnicowanie skutków po stronie UE, wskazując na korzyści koncentrujące się w przemyśle i usługach przy jednoczesnym występowaniu presji konkurencyjnej w unijnych, wrażliwych segmentach produkcji rolnej. W tym zakresie cennym opracowaniem naukowym jest publikacja autorstwa Burrell i in. (2011), która przedstawia powyższe ustalenia, a także dokonuje przeglądu wcześniejszej literatury dotyczącej modeli CGE, zwracając uwagę na trwałą rolę modelowania CGE jako kluczowej metody ba-

dawczej wykorzystywanej do analizy następstw umowy zarówno dla gospodarek MERCOSUR, jak i poszczególnych sektorów gospodarki Unii Europejskiej.

Współczesny nurt badań w ekonomii międzynarodowej ukierunkowany jest na pomiar skutków porozumienia z MERCOSUR dla poszczególnych państw tej organizacji, co realizowane jest przy użyciu bazy danych Global Trade Analysis Project (GTAP), czego przykładem jest praca González Cabrera i in. (2020). Tożsame badania, lecz w szerszym ujęciu – tj. dla 36 sektorów i 9 regionów, w tym Unii Europejskiej – realizuje zespół z Universidad Complutense de Madrid. Ich wyniki wskazują, że przyrosty PKB wynikające z wymiany handlowej z państwami MERCOSUR są w przypadku UE znacznie niższe niż w państwach bloku MERCOSUR (Suárez-Cuesta i Latorre, 2022).

Środowiskowe skutki współpracy gospodarczej i wymiany handlowej między państwami Unii Europejskiej a państwami MERCOSUR są przedmiotem analiz prowadzonych z wykorzystaniem obliczeniowych modeli równowagi ogólnej (Computable General Equilibrium – CGE). Arima i in. (2021) wskazują, że umowa może generować dodatkowe wylesienia na poziomie od 56 000 do 173 000 ha, co stawia pod znakiem zapytania wiarygodność Unii Europejskiej jako partnera dążącego do neutralności klimatycznej. Unia importuje bowiem towary powiązane z wylesianiem, co pozostaje w sprzeczności z jej deklarowanymi celami w zakresie ochrony środowiska. Nurt środowiskowy kontynuuje także opracowanie naukowe Cesar de Oliveira i in. (2024), które wskazuje na niedoskonałość narzędzi egzekwowania zobowiązań środowiskowych zawartych w porozumieniu handlowym między UE a MERCOSUR. Taki stan rzeczy tworzy niespójność między ideą Europejskiego Zielonego Ładu a praktyką liberalizacji handlu rolnego.

Wartościową publikacją w badanym obszarze jest opracowanie Bethmanna i Gracii (2022), które omawia wpływ umowy UE–MERCOSUR na wewnętrzną strukturę sektorową unijnej gospodarki, a także jej relacje z państwami trzecimi konkurującymi o te same rynki eksportowe. Symulacja przeprowadzona przez Bethmann i Gracię (2022) wskazuje, że redukcja barier pozataryfowych w ramach umowy UE–MERCOSUR przyniesie obu wspólnotom niewielkie przyrosty realnego PKB i dobrobytu, przy czym korzyści MERCOSUR będą relatywnie większe niż korzyści UE, a najbardziej zyskają największe gospodarki o intensywnych powiązaniach handlowych z partnerem umowy, tj. Brazylia, Niemcy i Hiszpania. Po stronie wymiany handlowej największego wzrostu eksportu państw MERCOSUR do UE autorzy oczekują w sektorach żywności przetworzonej, mięsa wołowego i olejów roślinnych.

W globalnym dyskursie naukowym swoją rolę mają również Polacy, którzy w publikacji *Competitive Asymmetries and the Threat to Supply Chain Resilience: A Comparative Analysis of the EU-Mercosur Trade Agreement's Impact on the Eu-*

ropean Union's and Polish Agri-Food Sectors, autorstwa zespołu Jarzębowskiego (2026), wskazują – w oparciu o dane strukturalne oraz analizę łańcuchów dostaw – że Unia Europejska zachowuje znaczącą przewagę w produktach wysoko przetworzonych (nabiał, czekolada), a głównym zagrożeniem dla niej jest napływ towarów masowych (soja, pszenica, cukier trzcinowy). W przypadku tych produktów uwidacznia się strukturalna przewaga kosztowa MERCOSUR (niższe koszty pracy i ziemi rolnej), która jest szczególnie odczuwalna w państwach Unii Europejskiej o niższej produktywności pracy – do których zalicza się Polska. Wśród polskich naukowców swój wkład w badania nad umową UE-MERCOSUR mają także Bułkowska i Ambroziak (2025), którzy na podstawie wskaźników handlowych (m.in. Revealed Comparative Advantage, Trade Complementarity Index, Export Similarity Index) dowodzą, że niewielki stopień podobieństwa struktur eksportowych Unii Europejskiej i MERCOSUR sprawia, iż bezpośrednia konkurencja między tymi blokami gospodarczymi jest ograniczona do wybranych segmentów, tj. mięsa, cukru i etanolu, a w pozostałych segmentach rynku handel ma charakter komplementarny.

W dyskursie naukowym warto podkreślić fakt, istnienia bogatego wolumenu publikacji autorstwa naukowców z Brazylii, Argentyny i Urugwaju, którzy analizują umowę UE–MERCOSUR przede wszystkim z perspektywy korzyści dla eksportu rolnego, konkurencyjności oraz wpływu na rozwój gospodarczy państw MERCOSUR. W opracowaniach tych podkreśla się, że liberalizacja handlu z Unią Europejską może przyczynić się do zwiększenia eksportu produktów rolno-spożywczych państw MERCOSUR, w szczególności wołowiny, drobiu, cukru, etanolu oraz produktów mleczarskich, co powinno przełożyć się na wzrost dochodów producentów rolnych i poprawę konkurencyjności sektora rolnego (Piketty i in., 2009; González Cabrera i in., 2020). Zastosowanie modeli równowagi ogólnej (CGE) wskazuje ponadto, że państwa MERCOSUR należą do głównych beneficjentów porozumienia, osiągając relatywnie większe korzyści gospodarcze niż Unia Europejska, zarówno pod względem wzrostu PKB, jak i wartości eksportu rolnego (González Cabrera i in., 2020).

Prowadzone badania wskazują, że UE czerpie z przedmiotowej umowy handlowej korzyści znacznie mniejsze niż państwa Ameryki Południowej zrzeszone w MERCOSUR. Dotyczy to zarówno dobrobytu ogólnego, jak i wzrostu Produktu Krajowego Brutto. Korzyści te występują głównie w sektorze przemysłu i usług. Mamy do czynienia z nierównomiernym rozkładem ryzyka wewnątrz Unii Europejskiej: część jej przemysłu – motoryzacyjny, chemiczny i farmaceutyczny – osiąga wymierne korzyści z dostępu do rynku MERCOSUR, podczas gdy inne obszary, takie jak produkcja wołowiny, drobiu, cukru i etanolu, narażone są na rosnącą presję konkurencyjną.

4. Opinie rolników na temat umowy handlowej UE-MERCOSUR

Badania zrealizowano w grupie 80 rolników z województw dolnośląskiego i opol-skiego (po 40 gospodarstw z każdego regionu), gospodarujących na areale 50–100 ha UR, co – wobec ok. 3 tys. podmiotów tej wielkości obszarowej w obu województwach (PSR 2020) – stanowiło ok. 2,7% populacji generalnej. Badania własne autorzy przeprowadzili osobiście podczas przedsięwzięć branżowych współorganizowanych lub objętych patronatem ARiMR, co umożliwiło bezpośredni kontakt z rolnikami, jednocześnie mogąc wpłynąć na strukturę próby. W procesie badawczym zastosowano nielosowy dobór próby o charakterze celowym (kryterium areału i lokalizacji gospodarstwa), zrealizowany techniką doboru dogodnego, wykorzystującą dostępność respondentów podczas wydarzeń branżowych objętych patronatem ARiMR.

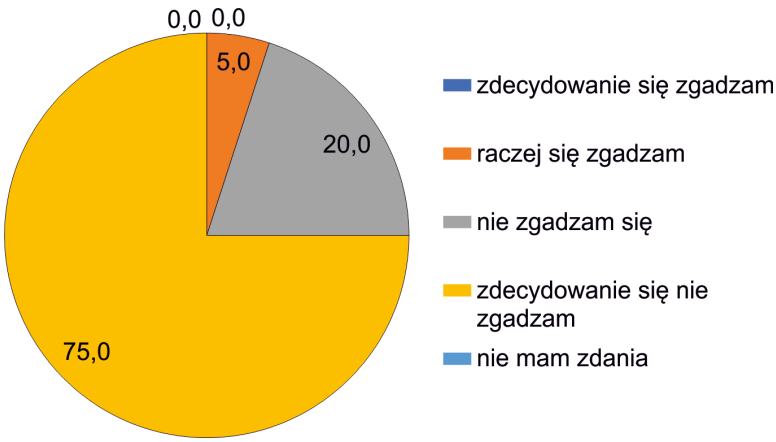
W badaniu wzięło udział 72 mężczyzn (90%) i 8 kobiet (10%). Pod względem wieku najliczniejszą grupę stanowili respondenci w przedziale 25-34 lata (57,5%), następnie 35-44 lata (21,25%), 45-54 lata (10%), do 24 lat (8,75%) oraz powyżej 54 lat (2,5%). Struktura ta wskazuje na zdecydowaną dominację młodszych i średniego pokolenia rolników wśród badanych, co może wynikać ze specyfiki doboru próby (uczestnicy wydarzeń branżowych). Narzędzie autorskie obejmowało pytania zamknięte (jednokrotnego i wielokrotnego wyboru), pytania w skali porządkowej (typu Likerta) oraz jedno pytanie otwarte, ujęte w sześciu blokach tematycznych. Należy dodać, iż opracowanie prezentuje jedynie wycinek wyników przeprowadzonych badań, które podlegają pewnym ograniczeniom. Nielosowy dobór próby, jej ograniczona liczebność (n=80) oraz koncentracja na dwóch województwach i uczestnikach wydarzeń branżowych nie pozwalają na uogólnienie wyników na całą populację polskich rolników.

Podczas gromadzenia materiału badawczego posłużono się metodą systemowej analizy informacji ukierunkowanej na analizę źródeł wtórnych (Kędzior, 2005) – w tym opracowań krajowych i zagranicznych dotyczących umowy UE-MERCOSUR w kontekście sektora rolnego.

Respondentów zapytano, o to czy zgadzają się ze stwierdzeniem, iż regulacje wynikające z Umowy UE-MERCOSUR będą determinować wzrost konkurencyjności polskiego rolnictwa. 75% badanych zdecydowanie nie zgadza się z tym założeniem, co wskazuje na dominującą wśród rolników obawę, iż umowa nie wpłynie pozytywnie na konkurencyjność krajowego sektora rolnego – rysunek 2.

Rysunek 2

Deklarowany poziom zgody respondentów z tezą, że regulacje wynikające z umowy UE-MERCOSUR będą determinantą wzrostu konkurencyjności polskiego rolnictwa (%)

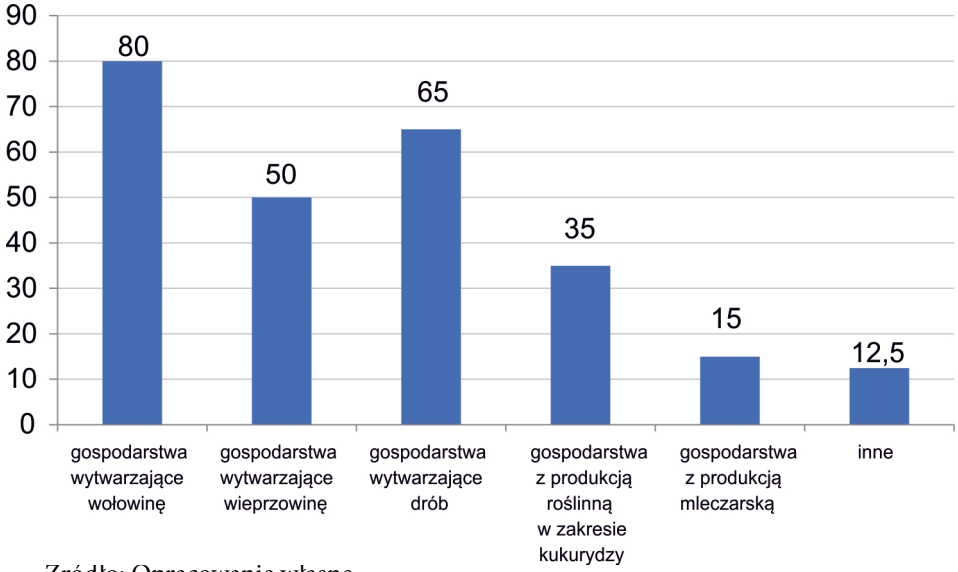
Źródło: Opracowanie własne.

20% udzielających odpowiedzi nie zgadza się z przywołanym założeniem, a 5% rolników uczestniczących w procesie badawczym *raczej zgadza się*, z tezą, iż umowa handlowa UE-MERCOSUR może być korzystna dla podniesienia konkurencyjności polskiego rolnictwa. Sumując odpowiedzi rolników, którzy nie zgadzają się oraz zdecydowanie nie zgadzają się z tezą o korzystnym oddziaływaniu umowy na krajowe rolnictwo uzyskujemy 95% odpowiedzi sceptycznych, które pokazują stosunek producentów rolnych do polityki rolnej i handlowej UE. Zdaniem badanych, umowa handlowa UE-MERCOSUR stanowi największe zagrożenie dla producentów żywca wołowego (80% wskazań), a także reprezentantów sektora drobiu (65%) i wytwórców wieprzowiny (50%). Mniejsze zagrożenie porozumienie niesie dla gospodarstw zajmujących się produkcją roślinną, mleczarską i innymi gałęziami produkcji rolniczej – rysunek 3.

85% badanych wyraża przekonanie, iż produkty wytwarzane w państwach MERCOSUR, a importowane do UE cechują się niższą wartością i poziomem bezpieczeństwa w relacji do tych wytwarzanych na kontynencie europejskim. 12,5% rolników wyraża zdanie przeciwne, które zakłada, tożsamą lub podobną jakość artykułów rolno-spożywczych wytwarzanych w państwach obu unii gospodarczych, a 2,5% respondentów nie ma w tym zakresie zdania.

Rysunek 3

Sektory narażone na negatywne skutki umowy UE-MERCOSUR w opinii respondentów [%]

Zródło: Opracowanie własne.

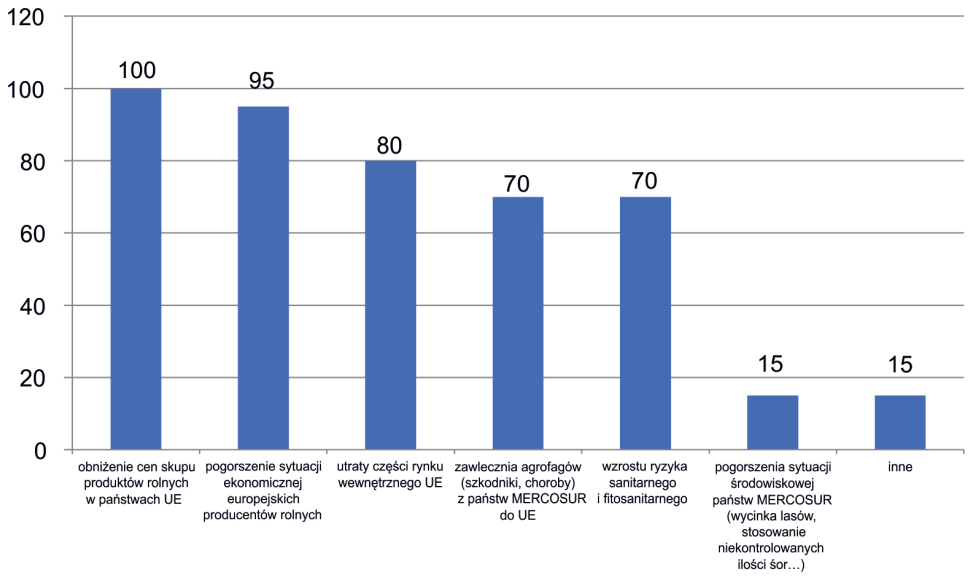
Wśród głównych zagrożeń umowy handlowej UE-MERCOSUR producenci rolni wymieniają przede wszystkim obniżenie cen skupu produktów rolnych w państwach UE; opinia ta jest artykułowana przez 100% badanych. 95% respondentów obawia się pogorszenia sytuacji ekonomicznej gospodarstw, a 80% badanych widzi zagrożenie w postaci utraty części rynku wewnętrznego UE, co może nieść daleko idące konsekwencje w przyszłości. Dla 70% rolników dużym zagrożeniem związanym z wejściem w życie umowy handlowej jest możliwość introdukcji obcych agrofagów z Ameryki Łacińskiej do Europy oraz podniesienie ryzyka sanitarnego i fitosanitarnego. Jedynie 15% respondentów zwraca uwagę na kwestie środowiskowe dotyczące państw MERCOSUR – rysunek 4.

Producenci rolni wyrażają oczekiwanie wdrożenia działań niwelujących negatywne skutki umowy handlowej UE-MERCOSUR w zakresie handlu produktami rolno–spożywczymi. Najbardziej oczekiwanym rozwiązaniem zgłaszanym przez 97,5% respondentów jest wprowadzenie dopłat rekompensujących obniżkę cen na produkty rolne wytwarzane w państwach UE. 90% badanych oczekuje tożsamego rozwiązania, które rekompensowałoby trudności ze zbytem artykułów rolno – spożywczych w Europie na skutek importu tańszych wyrobów z państw MERCOSUR. 75% rolników postuluje wprowadzenie cła na produkty strategiczne (wołowina, wieprzowina, drób), oraz zastosowanie dopłat do eksportu pło-

dów i produktów rolnych wytworzonych w państwach wspólnoty (UE). Postulat ten jest niemożliwy do spełnienia w obecnym porządku prawnym, gdyż praktyka taka jest zakazana przez Światową Organizację Handlu (WTO). Uwzględnienie tego wariantu w kwestionariuszu było celowe, ponieważ badanie miało na celu identyfikację preferencji i oczekiwań producentów rolnych, a nie ocenę prawnej wykonalności poszczególnych rozwiązań. Postulaty respondentów stanowią istotną informację o ich percepcji zagrożeń i skali oczekiwanej ochrony rynku, niezależnie od obowiązujących ograniczeń prawnych. Należy przy tym podkreślić, że reguły wielostronnego systemu handlowego nie mają charakteru niezmiennego, lecz podlegają negocjacjom i ewolucji, czego przykładem jest decyzja ministerialna WTO z Nairobi z 2015 roku, znosząca subsydia eksportowe w rolnictwie. Artykułowane przez rolników postulaty mogą zatem stanowić element debaty nad przyszłym kształtem polityki handlowej UE i reguł WTO.

Rysunek 4

Zagrożenia dla krajowego rolnictwa wynikające z ratyfikacji umowy UE-MERCOSUR w sektorze rolnictwa – w opinii respondentów [%]

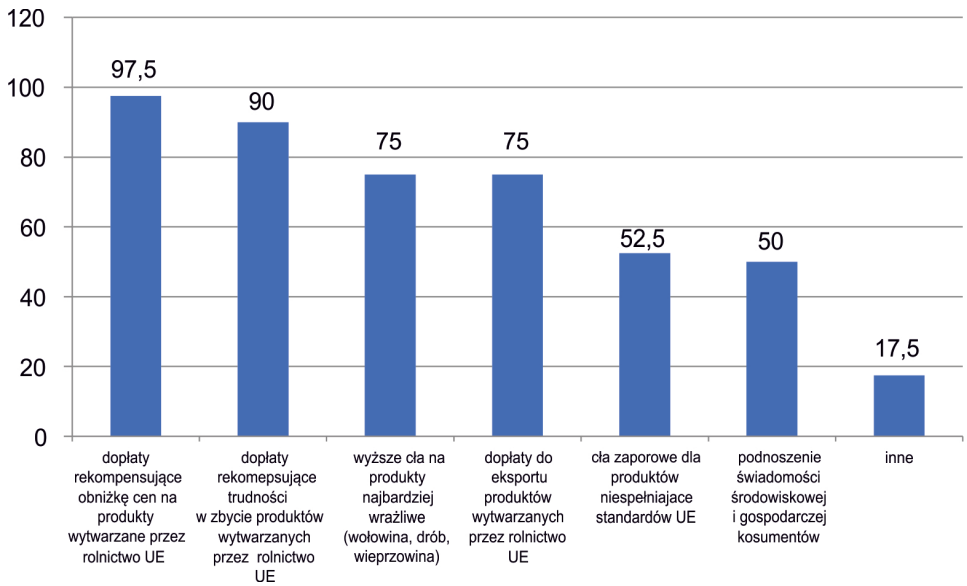
Źródło: Opracowanie własne.

Cła zaporowe na wyroby niespełniające wymogów fitosanitarnych i standardów produkcji w UE pochodzące z państw MERCOSUR są oczekiwane przez 52,5% badanych (zastosowanie przywołanej regulacji nie jest potrzebne gdyż wyroby niespełniające wymogów jakościowych i tych dotyczących bezpieczeństwa

żywności określonych przez Unię Europejską nie mogą być do niej importowane) Niewiele mniej rolników (50%) oczekuje edukowania konsumentów w kierunku świadomości środowiskowej i patriotyzmu gospodarczego nakazującego nabywanie krajowych produktów rolno-spożywczych. Inne narzędzia i rozwiązania były zgłaszane przez 17,5% badanych – rysunek 5.

Rysunek 5

Preferowane rozwiązania niwelujące negatywne skutki umowy handlowej UE-MERCOSUR oczekiwane przez rolników [%]

Źródło: Opracowanie własne.

90% badanych wyraża przekonanie, iż porozumienie handlowe UE-MERCOSUR nie powinno być wdrażane w obecnej formie, a 7,5% respondentów uzależnia decyzję o akceptacji porozumienia od jego daleko idącej modyfikacji. Przyjęcie umowy w obecnym kształcie jest oczekiwane przez 2,5% producentów rolnych.

Swobodna ocena umowy handlowej UE-MERCOSUR w obszarze rolnictwa, która stanowiła końcową część procesu badawczego pozwoliła rolnikom na wyartykułowanie opinii, w myśl których obecna forma porozumienia zmusza europejskich producentów rolnych do konkurowania na nierównych zasadach z producentami rolnymi z państw Ameryki Łacińskiej. Kontyngenty w proponowanym kształcie stanowią istotne zagrożenie dla producentów produktów rolno-spożywczych, a umowa UE-MERCOSUR w połączeniu z niekontrolowanym napływem żywności z Ukrainy stanowi niezwykłe zagrożenie dla producentów produktów rolno-spożywczych w Polsce i całej Unii Europejskiej. Opinie te znajdują potwier-

dzenie zarówno w licznych publikacjach branżowych, jak i w literaturze przedmiotu: Kolasiński i Wigier (2025) wskazują, że w latach 2022–2023 polski rynek zbóż został poddany „triadzie nieprzewidzianych zjawisk o charakterze szoku", a krajowy łańcuch żywnościowy stanął wobec nagłej konfrontacji z nadmierną podażą produktów rolnych z Ukrainy w polskiej części jednolitego rynku UE.

5. Podsumowanie

Trudno jest, na podstawie obecnie dostępnych danych oraz wobec braku zakończonego i przejrzystego procesu ratyfikacji ostatecznego kształtu umowy handlowej UE-MERCOSUR z udziałem Parlamentu Europejskiego, jednoznacznie określić skalę jej oddziaływania na rolnictwo i środowisko państw członkowskich Unii Europejskiej. Zdaniem autorów dostępne analizy, badania i opinie producentów rolnych wskazują jednak, że potencjalne skutki dla sektora rolnego mogą być w większym stopniu niekorzystne niż korzystne, zwłaszcza w odniesieniu do branż narażonych na wzrost konkurencji ze strony producentów z państw MERCOSUR.

Badania zrealizowane w grupie 80 producentów rolnych pozwalają na sformułowanie wniosków:

- ¾ badanych wyraża przekonanie, iż przedmiotowa umowa nie zwiększy konkurencyjności polskiego rolnictwa,
- największe zagrożenie wynikające z przedmiotowej umowy przewidywane jest dla producentów żywca wołowego drobiu i wieprzowiny,
- główne zagrożenia wynikające z przedmiotowej umowy to obniżenie cen skupu produktów rolnych w państwach UE, pogorszenie sytuacji ekonomicznej gospodarstw, utrata części rynku wewnętrznego UE, a także możliwość introdukcji do państw UE agrofagów z państw MERCOSUR i podniesienie ryzyka fitosanitarnego,
- rolnicy oczekują rekompensat w formie wprowadzeniu dopłat niwelujących obniżkę cen artykułów rolno-spożywczych, a także ceł na produkty strategiczne oraz zastosowanie dopłat do eksportu produktów rolnych z UE,
- 90% badanych rolników jest przeciwne ratyfikacji porozumienia handlowego UE-MERCOSUR w obecnej formie.

Zauważa się brak konsekwencji w polityce Unii Europejskiej, która uwidacznia się w braku spójności pomiędzy wymogami stawianymi rolnikom UE, a zasadami regulującymi import produktów rolnych z państw MERCOSUR. Rolnicy Unii Europejskiej zobowiązani są do przestrzegania rygorystycznych norm dotyczących stosowania substancji czynnych, antybiotyków oraz ochrony środowiska, podczas gdy import z państw MERCOSUR obejmuje produkty wytwarzane zgodnie z odmiennymi, mniej rygorystycznymi standardami, co determinuje powstanie

nierównych warunków konkurencji. Dodatkowo transport produktów rolnych z Ameryki Południowej do Unii Europejskiej wymaga ich przewozu na duże odległości, a to zwiększa emisję gazów cieplarnianych oraz ślad węglowy produktów. Z punktu widzenia nauk o środowisku może to ograniczać skuteczność działań UE ukierunkowanych na redukcję emisji i realizację celów klimatycznych zapisanych w Europejskim Zielonym Ładzie i jego pakiecie wykonawczym Fit For 55.

Formułując wnioski z przeprowadzonych badań, należy uwzględnić ich wartość poznawczą i ograniczenia wynikające z przyjętej metody badawczej oraz wykorzystanych materiałów źródłowych. Uzyskane wyniki mają charakter deklaratywny i odzwierciedlają percepcję zagrożeń przez producentów rolnych, a nie zmierzone ex post skutki ekonomiczne porozumienia. Badanie ankietowe zrealizowano w 2025 r., a więc przed rozpoczęciem tymczasowego stosowania części handlowej umowy (1 maja 2026 r.), w związku z czym opinie respondentów dotyczyły oczekiwanych, a nie rzeczywiście doświadczanych następstw porozumienia. Jednoznacznie negatywna ocena umowy przez badanych (95% odpowiedzi sceptycznych) pozostaje w pewnej rozbieżności z wynikami części analiz ilościowych, wskazujących na ograniczoną skalę oddziaływania kontyngentów taryfowych na rynek UE, czego przykładem jest szacowany przez Matthewsa (2025) spadek cen wołowiny o około 2%. Rozbieżność ta nie musi oznaczać błędnej percepcji rolników, gdyż modele makroekonomiczne operują wielkościami zagregowanymi dla całej UE i mogą nie uchwycić skutków o charakterze regionalnym i dystrybucyjnym ani efektu kumulacji z innymi szokami rynkowymi, w tym z napływem produktów rolnych z Ukrainy.

Zastosowanie nielosowego, celowo-dogodnego doboru próby oraz jej niewielka liczebność (n=80) wykluczają możliwość wnioskowania statystycznego o populacji generalnej polskich rolników i nadają wynikom charakter eksploracyjny. Próba obejmowała wyłącznie gospodarstwa o powierzchni 50–100 ha UR z dwóch województw o przewadze produkcji roślinnej, podczas gdy najbardziej narażona na skutki umowy produkcja wołowiny i drobiu koncentruje się w innych regionach kraju, m.in. w województwach wielkopolskim i mazowieckim.

Autorzy traktują badania jako eksploracyjne, a w przyszłych badaniach przyjmują za zasadne zastosowanie losowego, warstwowego doboru próby o zasięgu ogólnokrajowym, uwzględniającego kierunek produkcji, wielkość ekonomiczną gospodarstw oraz region. Badania ankietowe należałoby uzupełnić o analizę danych rzeczywistych, obejmujących wolumen i strukturę importu z państw MERCOSUR, stopień wykorzystania kontyngentów taryfowych, dynamikę cen skupu oraz sytuację dochodową gospodarstw na podstawie danych FADN.

LITERATURA

1. Abman, R., Lundberg, C., & Ruta, M. (2024). *The effectiveness of environmental provisions in regional trade agreements*. *Journal of the European Economic Association, 22*(6), 2507–2548. https://doi.org/10.1093/jeea/jvae023
2. Alcidi, C. (2026, April 28). *The provisional application of the EU-Mercosur agreement matters… despite the legal uncertainty*. Centre for European Policy Studies (CEPS). https://www.ceps.eu/the-provisional-application-of-the-eu-mercosur-agreement-matters-despite-the-legal-uncertainty
3. Ambec, S., Angot, J.-L., Chotteau, P., Dabène, O., Guyomard, H., Jean, S., Laurans, Y., Nouvel, Y., Ollivier, H., Coinon, M., Ferreira, A., & Kuhn-Velázquez, A. (2020). *Dispositions et effets potentiels de la partie commerciale de l'Accord d'Association entre l'Union européenne et le Mercosur en matière de développement durable*. Rapport remis au Premier ministre français.
4. Ambroziak, Ł. (2024, November 20). *Produkty rolno-spożywcze w umowie UE–Mercosur. Obserwator Finansowy*. https://www.obserwatorfinansowy.pl/tematyka/makroekonomia/trendy-gospodarcze/produkty-rolno-spozywcze-w-umowie-ue-mercosur/
5. Arima, E. Y., Barreto, P., Taheripour, F., & Aguiar, A. (2021). *Dynamic Amazonia: The EU–Mercosur trade agreement and deforestation*. *Land, 10*(11), 1243. https://doi.org/10.3390/land10111243
6. Bethmann, E., & Gracia, F. (2022). *The impact of EU-Mercosur agreement on member countries and the United States*. U.S. International Trade Commission, Office of Economics, Economics Working Paper Series (Working Paper No. 2022–07–B). Washington, DC: United States International Trade Commission.
7. Borowski, J., Jaworski, K., & Olipra, J. (2024). *Kwartalnik Agrobiznesu – AGROmapa* (Lato 2024). Credit Agricole Bank Polska. https://static.credit-agricole.pl/asset/a/g/r/agromapa-202406_29959.pdf
8. Bułkowska, M., & Ambroziak, Ł. (2025). *Assessment of competitiveness and complementarity in agri-food trade between the European Union and Mercosur countries*. *Agriculture, 15*(23), 2504. https://doi.org/10.3390/agriculture15232504
9. Bulkowska, M. (2020). Umowa o wolnym handlu UE–Mercosur – szansa czy zagrożenie? *Przemysł Spożywczy, 74*(2).
10. Burrell, A., Ferrari, E., González Mellado, A., Himics, M., Michalek, J., Shrestha, S., & Van Doorslaer, B. (2011). *Potential EU–Mercosur free trade agreement: Impact assessment. Volume 1: Main results*. Publications Office of the European Union. https://doi.org/10.2791/66155
11. Cabernard, L., Pfister, S., & Hellweg, S. (2024). Biodiversity impacts of recent land-use change driven by increases in agri-food imports. *Nature Sustainability, 7*, 1512–1524. https://doi.org/10.1038/s41893-024-01433-4
12. Cesar de Oliveira, S. E. M., Visentin, J. C., Pavani, B. F., Branco, P. D., de Maria, M., & Loyola, R. (2024). *The European Union-Mercosur Free Trade Agreement as a tool for environmentally sustainable land use governance*. Environmental Science & Policy, 161, 103875. https://doi.org/10.1016/j.envsci.2024.103875

13. Czubak, M. (2025, January 24). *Między Brukselą a Kijowem. Fakty i mity o umowie UE-Mercosur w liczbach*. Farmer.pl. Retrieved August 1, 2025, from https://www.farmer.pl/produkcja-roslinna/miedzy-bruksela-a-kijowem-fakty-i-mity-o-umowie-ue-mercosur-w-liczbach,156658.html
14. Directorate-General for Trade and Economic Security (European Commission). (2025). *EU-MERCOSUR Partnership Agreement: Opening opportunities for European farmers*. Publications Office of the European Union.
15. Dias-Souza, M. V., Oliveira, G. A. B., & Martins, A. B. (2025). *Dairy farming and climate parameters: An analysis of high productivity milk-producing cities in Minas Gerais, the leading dairy state in Brazil. Brazilian Journal of Veterinary Medicine, 48*, e008525. https://doi.org/10.29374/2527-2179.bjvm008525
16. European Coordination Via Campesina. (2025, October 24). *ECVC farmers at EU agri-food days: Generational renewal and fair prices are incompatible with EU-Mercosur FTA*. EUROVIA. https://www.eurovia.org/press-releases/ecvc-farmers-at-eu-agri-food-days-generational-renewal-and-fair-prices-are-incompatible-with-eu-mercosur-fta
17. European Commission. (2026). *The EU-Mercosur trade agreement*. https://commission.europa.eu/topics/trade/eu-mercosur-trade-agreement_en
18. Ghiotto, L., & Echaide, J. I. (2019). *Analysis of the agreement between the European Union and the Mercosur*. Greens/EFA Group in the European Parliament.
19. González Cabrera, C. J., Latorre, M. C., & Ortiz Valverde, G. (2020). *A Computable General Equilibrium Model (CGE) assessment of the short and long-run impact on Brazil of the European Union–Mercosur Trade Agreement*. Paper presented at the 24th Annual Conference on Global Economic Analysis (Virtual Conference). Global Trade Analysis Project (GTAP), Purdue University.
20. Hemme, T. (2010). *IFCN Dairy Report 2010. International Farm Comparison Network* (IFCN), IFCN Dairy Research Center, Kiel, Niemcy.
21. Institut de l'Elevage. (2023, May). *The EU–Mercosur free trade agreement, its impacts on agriculture.* Greens/EFA Group in the European Parliament. https://www.greens-efa.eu/files/assets/docs/mercosur_en_study.pdf
22. Jarzębowski, S., Adamski, M., Zaremba, Ł., Żak, A., Petersen, B., & Guzmán Rivera, A. (2026). *Competitive asymmetries and the threat to supply chain resilience: A comparative analysis of the EU–Mercosur trade agreement's impact on the European Union's and Polish agri-food sectors. Agriculture, 16*(2), 250. https://doi.org/10.3390/agriculture16020250
23. Karaczun, Z. (2024, December 16). *Bezpieczeństwo żywnościowe na ołtarzu geopolityki? Rolnictwo a umowa UE–Mercosur. Teraz-Środowisko*. https://www.teraz-srodowisko.pl/aktualnosci/bezpieczenstwo-zywnosciowe-zrownowazone-rolnictwo-geopolityka-umowa-mercosur-profesor-zbigniew-karaczun-16062.html
24. Kędzior, Z. (2005). *Badania rynku. Metody zastosowania*. PWE.
25. Komisja Europejska. (2024, 6 grudnia). *Questions and answers on the EU-Mercosur Partnership Agreement*. Pobrano 1 sierpnia 2025 z https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/qanda_24_6245

26. Komisja Rolnictwa i Rozwoju Wsi. (2025). *Projekt uchwały Komisji Rolnictwa i Rozwoju Wsi w sprawie umowy UE–MERCOSUR* (Druk nr 980). Kancelaria Sejmu RP.
27. Majchrowska, E. (2022). Stosunki handlowe UE–MERCOSUR – wyzwania i perspektywy w świetle zakończonych negocjacji umowy handlowej. *Roczniki Administracji i Prawa*, (2).
28. Matthews, A. (2025, January 6). *Very limited impact of Mercosur Partnership Agreement on the EU beef market*. *CAP Reform*. https://capreform.eu/very-limited-impact-of-mercosur-partnership-agreement-on-the-eu-beef-market
29. Mikulska, A. (2025, January 21). *Umowa z grupą Mercosur to gwóźdź do trumny klimatu i praw zwierząt*. *Krytyka Polityczna*. https://krytykapolityczna.pl/swiat/ue/umowa-ue-z-grupa-mercosur-gwozdz-do-trumny-klimatu-i-praw-zwierzat
30. Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi. (2024, 8 listopada). *Umowa UE-Mercosur – negatywne stanowisko resortu rolnictwa*. Gov.pl. Pobrano 3 sierpnia 2025 z https://www.gov.pl/web/rolnictwo/umowa-ue-mercosur--stanowisko-resortu-rolnictwa
31. Nauka dla Przyrody. (2019, August 23). *Środowisko naukowe apeluje do UE o odrzucenie umowy z Mercosur*. https://naukadlaprzyrody.pl/2019/08/23/srodowisko-naukowe-apeluje-do-ue-o-odrzucenie-umowy-z-mercosur
32. Norkevičius, M., & Žiūraitė, V. (2024). Rozwój i perspektywy współpracy międzyregionalnej między Unią Europejską a MERCOSUR. *Ameryka Łacińska, 32*(1), 73–98. https://doi.org/10.7311/20811152.2024.123.03
33. Organisation for Economic Co-operation and Development. (2020). *Towards sustainable land use: Aligning biodiversity, climate and food policies*. OECD Publishing. https://doi.org/10.1787/3809b6a1-en
34. Pawlak, K., & Sapa, A. (2016). *Potencjalne skutki utworzenia strefy wolnego handlu UE–Mercosur dla handlu rolno-żywnościowego UE. Problemy Rolnictwa Światowego, 16*(1), 199–210. https://doi.org/10.22630/PRS.2016.16.1.17
35. Pendrill, F., Persson, U., & Thomas, W. (2020). *Deforestation risk embodied in production and consumption of agricultural and forestry commodities*. Zenodo.
36. Piketty, M.-G., Weissleder, L., de Souza Filho, H. M., Batalha, M. O., Adenäuer, M., & Becker, A. (2009). *Assessing agricultural trade policies options with the European Union: A Brazilian perspective*. *Agricultural Economics, 40*(4), 447–457. https://doi.org/10.1111/j.1574-0862.2009.00390.x
37. Plewa, J. (2025). UE–Mercosur: Umowa partnerstwa, która dzieli. *Europejski Przegląd Sądowy*.
38. *Polska apeluje o zmiany w umowie UE-Mercosur*. (2024, December 10). *Trade.gov.pl*. Retrieved August 2, 2025, from https://www.trade.gov.pl/wiedza/polska-apeluje-o-zmiany-w-umowie-ue-mercosur/
39. Przedstawicielstwo w Polsce. (2024, 6 grudnia). *Umowa UE–Mercosur gotowa*. Komisja Europejska. https://poland.representation.ec.europa.eu/news/umowa-ue-mercosur-gotowa-2024-12-06_pl
40. Real Instituto Elcano. (2026, January). *The EU-Mercosur agreement: historic and foundational*. https://www.realinstitutoelcano.org/en/commentaries/the-eu-mercosur-agreement-historic-and-foundational/

41. Rylski, P. (2025, January 10). *Dlaczego Polska sprzeciwia się umowie UE–Mercosur? Trzy główne powody*. *Infor.pl*. https://www.infor.pl/wiadomosci/6797123,dlaczego-polska-sprzeciwia-sie-umowie-uemercosur-trzy-glowne-powody.html
42. Suárez-Cuesta, D., & Latorre, M. C. (2022). *A General Equilibrium Assessment of the EU-Mercosur Association Agreement*. SSRN Electronic Journal. https://doi.org/10.2139/ssrn.3973010
43. *The trade pillar of the EU–Mercosur Association Agreement*. (2019). European Parliamentary Research Service.
44. Znojek, B. (2024). Zakończenie negocjacji umowy UE–Mercosur o partnerstwie. *Biuletyn Polskiego Instytutu Spraw Międzynarodowych* (185).